

Т. М. Дяченко

Лубенський краєзнавчий музей

ЛУБЕНСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ Підпорядк. відділу культури Лубен. міськради (Полтав. обл.). Засн. 1918 на основі колекції Лубен. чол. гімназії (її почав формувати на поч. 1870-х рр. Ф. Камінський) як Держ. краєзн. музей. Згодом до нього приєднано Лубен. укр. музей, який організував археолог *Г. Стеллецький*. Від 1924 – Лубен. центр. пролетар. музей. Спочатку розташовувався в будинку міської думи, пізніше переведений на 2-й поверх колиш. інтернату чол. гімназії. Мав 8 кімнат, у яких діяли 6 відділів і б-ка. 1927 нараховувалося понад 7 тис. експонатів. У 1920–30-х рр. у музеї зберігалися скляний посуд 16–18 ст. і старовинні монети, віднайдені *Г. Стеллецьким*, італ. мармур. статуї, прикраси княжої доби, колекція зброї, 107 зразків укр. нар. малярства, зокрема «Весілля», «Виготовлення табачки», «Езоп», портрети козац. старшини, картини *В. Боровиковського* (2 образи), *І. Айвазовського* («Море»), *І. Левітана* («Осінь»), експонувалися полотна [С. Васильківського](#), [В. Маковського](#), *Г. М'ясоєдова*, *В. Полєнова*, *І. Шишкіна*, *М. Ярошенка*. 1941 незначну частину музей. фондів евакуйовано у м. Тюмень (РФ), звідки її повернуто 1947 (ін. матеріали були втрачені). У післявоєн. час постійну експозицію Л. к. м. (відділи: природи, історії дорев. періоду та історії рад. часу) відкрито 1957, від 1967 міститься у сучас. приміщенні. До 1000-ліття Лубен оформлено нову музейну експозицію. Нині у фондах – бл. 20 тис. експонатів. Зал № 1 знайомить відвідувачів з природ. умовами, рослин. і тварин. світом Лубен. р-ну, вирощуванням та заготівлею лікар. рослин; № 2 – з періодом заснування міста, Гінців. палеоліт. стоянкою, мезоліт. поселенням поблизу с. В'язівка, поселенням епохи енеоліту-бронзи на Лисій Горі поблизу Лубен, ін. археол. пам'ятками на тер. р-ну; № 3–4 – з остан. битвою козац.-селян. загонів *С. Наливайка* в урочищі Солониця, періодом Визв. війни під проводом *Б. Хмельницького*, становищем закріпаченого селянства, його боротьбою проти соц. гніту, Мгар. Спасо-Преображен. монастирем; № 5–7 – з життям Лубен. краю у 1-й пол. 20 ст. (виставлені матеріали про першу друк. у Наддніпрян. Україні укр. г. «Хлібороб», т. зв. Лубен. респ. 1905, братів громад.-політ. діячів *Володимира*, *Миколу* та *Сергія Шеметів*, розстріл мгар. монахів 1919, колективізацію та голодомор 1932–33 тощо); № 8 – з героїч. боротьбою українців і ін. народів СРСР проти нацизму. Культурні традиції посул. краю висвітлюються у розділах, присвячених перебуванню на Лубенщині *Т. Шевченка*, *М. Гоголя*, *Шолом-Алейхема*, *Г. Керн*, діяльності письменників, поетів, перекладачів, публіцистів, літературознавців, фольклористів *О.*

Афанасьєва-Чужбинського, В. [Безорудька](#), [Олеся Донченка](#), [М. Козакова](#), [В. Леонтовича](#), [В. Малика](#), [В. Милорадовича](#), [Матвія Номиса](#), [В. Симоненка](#), [Н. Хоменко](#), [Л. Яновської](#), архітекторів [О. Бекетова](#), [Д. Дяченка](#). Серед унікал. експонатів – речі з каменю та кістки з Гінців. стоянки, гончар. посуд від неоліту до 19 ст., печатка Війська Запорозького, Євангелія 17 і 18 ст., потир лубен. полковника І. Кулябки, козац. глиняні люльки, пістоль, порохівниця, пояси, старовинна бандура, дорожня паличка М. Гоголя, речі з будинку Полторацьких, меблі 17–19 ст., порцеляна, бронз. вироби, традиц. нар. вбрання з укр. візерунками. Музей співпрацює з громад. організаціями, навч. закладами міста та р-ну, літ. об'єдн. ім. Олеся Донченка, проводить різноманітні заходи до пам'ят. дат, зустрічі з відомими людьми, наук.-практ. конф. (напр., до 1000-ліття заснування Лубен, до 375-річчя Мгар. Свято-Преображен. монастиря, до 170-ліття від дня народж. Матвія Номиса). Музейні працівники брали участь в археол. експедиціях на тер. Лубен. р-ну. У різний час знач. внесок у становлення Л. к. м. зробили його кер. – [С. Кульжинський](#), І. Плєскач, В. Семенюта, В. Буніна, І. Горенко, В. Шостак, М. Тасенко. Від 1970 функціонує худож. відділ Л. к. м. – галерея образотвор. мистецтва (розташ. в ін. приміщенні – на 1-му поверсі першого 9-поверх. будинку міста; понад 1 тис. експонатів малярства, графіки, скульптури, нар. і декор. мистецтва). У її залах постійно експонуються кілька ікон 19 ст., картина «Обід у полі» невідомого автора, твори лубен. митців [М. Холодовського](#), [М. Буніна](#), [Г. Карповича](#), [В. Лапушкіна](#), [О. Литвинова](#), В. Семенюти, відомих укр. майстрів [М. Бурачека](#), [М. Глуценка](#), [М. Дерегуса](#), [І. Кавалерідзе](#), [Г. Кальченко](#), [В. Касіяна](#), [А. Куца](#), [М. Максименка](#), [В. Роїк](#), [О. Фоміна](#), [С. Шишка](#), [Т. Яблонської](#), вишиті рушники [О. Закорки](#), керам. скульптури "А. Білик-Пошивайло та ін., організуються персонал. і групові виставки художників з різних міст України, нар. умільців Лубенщини.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Лубенський краєзнавчий музей: Унікальні експонати. Лубни, 1961;
2. Лубенський краєзнавчий музей: Путівник. Х., 1973;
3. [Ванцак Б. С.](#) Лубенський краєзнавчий музей і його історія // Охорона і дослідж. пам'яток археології Полтавщини: 3-й обл. наук.-практ. семінар. П., 1990;
4. [Банкова Л. А.](#), [Дяченко Т. М.](#), [Мошнікова Т. С.](#) Лубенський краєзнавчий музей: Путівник. Х., 1991;

5. [Дяченко Т.](#) Віхи становлення музейництва на Лубенщині // Полтавський краєзнавчий музей: Зб. наук. ст. 2001–2003 рр. П., 2004.

Бібліографічний опис:

Лубенський краєзнавчий музей / Т. М. Дяченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-58921>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).